

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**De Moralitate, Natvra, Et Effectibvs Actvvm
Svpernatvralivm In Genere Et Fide, Spe, Ac Charitate,
Speciatim**

Coninck, Gilles de

Antverpiae, 1623

Dvb. VI. Quando obliget præceptum correptionis fraternæ?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79645](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79645)

alterum id commisisse, (quod sine iusta causa iniuste & cum alterius iniuria faceret.) item dat interrogatis minus prudentibus causam aperiendi aliqua fecerit alterius peccata, quæ aperire non poterat; quod inquisitor, quantum cōmodo potest, debet cauere. Plura hac de re vide apud Lessium de Iustitia cap. 19. dub. 12. 13. & c. ubi fusè explicat modum, quem Superiores in subditorum vitam inquirentes debeant seruare, cuius explicatio propriè ad hunc locum non spectat.

Lessius.

D V B I V M VI.

Quando obliget præceptum correptionis fraterne

85

Cum hoc præceptum sit affirmatiuum, satis constat id non obligare pro quouis tempore (clarum enim est nos non teneri continuò proximum corrigere) sed solum positis certis quibusdam conditionibus: quare hic queritur quanam conditiones requirantur, ut hoc præceptum obliget.

Quidam has cōditiones valdè multiplicant, & ponunt primò quasdam in quibus non obligat, deinde alias in quibus obligat. Sed priores frustra ponuntur; nam quando constat de secundis, siue quando satis cōstat quanam conditiones requiruntur, ut obliget, facile erit videre quando non obliget, scilicet quoties una ex his deerit. Alij quasdam inter has cōditiones enumerant, quæ verè non sunt tales, sed solum spectant ad modum, quo in hac correptione procedendum est.

Alij easdem valdè contrahunt, & ad paucas redigunt: sed sub vna plures cōprehendunt, quæ tamen sub illa nō omnino cōtinentur, ut ex dicendis parebit; & alias sub alio titulo explicant. Quare omisissis eorum sententiis, quas licebit videre apud Lorcam hic disp. 44. & Valentia disp. 3. qu. 10. puncto 2. eas conditiones hic ponam, quas puto, maximè ad rem pertinere: & quæ circa eas controuersæ sunt, in earum explicatio- ne discutiam.

Lorca.
Valentia.

86

Respondeo igitur, ut hoc præceptum obliget, requiri ac sufficere quinque conditiones infra ponendas. Prius tamè Norandū est, nos hic præcipuè agere de casu, in quo proximus est corripiendus ob peccatū mortale. nam quādo solum peccauit venialiter, nō ita constat an obligemur eū corrigere. Et posito, prout suprà docuit, quòd quandoque ad hoc teneamur, facile ex dicendis colligetur quando ad hoc teneamur.

87

Prima cōditio est, ut moraliter aliquo modo constet proximum tale peccatū, quod statui- mus corrigere, commisisse. Ita Soto lib. de tegan- do secreto membr. 2. q. 2. concl. 4. Gerson tract. 24. de Vita spirituali. Altiensis in Summa lib. 2. r. 6. c. 4. Nauar. c. 24. n. 12. & Lorca suprà n. 4.

Soto.
Gerson.
Altiens.
Nauar.
Lorca.

Quidam tamè putant sufficere quòd dubite- mus an alter tale peccatū commiserit. Primò, quia tenemur dare eleēmosynam corporalem ei, de quo dubitamus an ea indigeat: ergo te- nemur etiam corrigere eum de quo dubitamus an peccarit. Secundò, quia caritas exigit ut non

relinquamus proximum in periculo ruinæ, quā- do dubitamus an peccauerit. Ita cum quibus- dam alijs Adrianus in 4. tra. & de correpti frater- na, §. Sed hac opinio.

Adria.

Sed hac argumenta ut summum probant, caritatem postulare, ut, quando dubitamus, aut saltem probabiliter suspicamur proximum esse in aliquo graui malo aut periculo, conemur eum eruere, quando id facile & sine vilo incō- modo alicuius momenti fieri potest. Secus est quando id fieri nequit sine graui incommodo, & præsertim si sit maius periculum ne ei noc- ceam, quàm spes ut prosim; tunc enim, ut pate- bit ex dicendis, teneor correptione abstinere. Illud autem in præsentī casu accidit, quoties est dubium, aut etiam vtrūque æquè probabile, an proximus illud peccatū commiserit, quod in eo videtur reprehendendum.

88

Patet autem hoc Primò, quia correptio est per se odiosa, & communiter dura ei qui corripitur, & plurimis valdè difficile est eam, præsertim ab æquali, æquo animo ferre; vnde nisi valdè pru- denter fiat, facile correpti animum exasperat, maximè si hic de facto sit innocens, aut credat alteri non constare de suo peccato; tunc enim facile eum habet pro calumniatore, aut saltem nimis suspicioso.

Periculum
corrip-
tionis
de quo da-
bitur an-
tequam sit

Hinc illud prob. Secundò, quia si corripia- mus proximum quando est dubium an pecca- uerit, exponimus nos periculo, ne aut simus ca- lumniatores, aut nimis suspicaces, aut saltem ne- tales ab alijs arguamur. Item exponimus alio- rum periculo, ne vehementius in nos cōmotus grauius peccatum committat, quàm sit illud quod volumus corrigere. Hinc etiam Eccli. 11. Scriptura optimè nos monet; *Priusquam interro- ges (id est antequam rem certò exploraueris) ne vituperes quemquam: & cum interrogaueris, corripe iuste.* Et ob hanc etiam causam Proverb. 24. mo- nemur non querere iniquitatem in domo iusti, ut scilicet discamus nos multò minùs eam tam- quam inuentam debere arguere, antequam cō- stet eam ibi esse. si enim sit valdè odiosum, ideò- que cōmuniter illicitum, aliquem priuacim in- quirere an alius peccauerit, multò magis odio- sum est ipsum arguere fratrem tamquam pecca- torem, antequam hoc ei constet.

Eccli. 11.

Pro. 24.

Secunda cōditio est, quòd sit probabilis spes finctus siue emendationis ipsius fratris. Hanc cōmuniter omnes requirunt. Et ratio est clara, quia aliàs esset omnino inutilis correptio, & corripiens esset similis medico qui daret agro inuito amaram medicinam, quam sciret nullo modo ei profuturam: quare corripiens hoc solu- videretur agere, ut alterum in se cōciter, & gra- tis inuidiam subeat, & iniurias audiat. Hinc Pro- uerb. 9. Scriptura nos monet: *Noli arguere deriso- rem, ne oderit te; argue sapientem, & diliget te.* Et Matth. 7. *Nolite dare sanctum canibus, neque mitti- tis margaritas ante porcos, ne forte conculcent eas pe- dibus suis, & conuersi disrumpant vos.*

90

Pro. 9.

Matth. 7.

Hinc patet multò minùs corripiendum esse proximum peccantem, quando per correptionē creditur excitandus ut grauius peccet, v.g. bla- sphemando, aut nos graui odio prosequendo, &c. tunc enim correptio esset grauius noxia, ideo-

91

ideoque ea scienter adhibens grauitur peccaret, sicut is qui daret agro medicinam, quam ob certam huius dispositionem, sciret ipsi mortem allaturam. Hinc etiam D. August. lib. 2. de Ciuit. e. 9. monet nos, vt eo casu abstinemus a correptione. defectu autem huius conditionis multi sapē, & praesertim ij qui apud peccantes non sunt magna auctoritate, excusantur a peccato, dum hos non corripiunt; quia persuadent sibi se frustra id facturos. Et similiter ferē communiter excusantur a corripiendis ijs, qui publicē & ex consuetudine peccant: quia raro est spes hos emendandi.

August.

92
An teneat
corripere
quando est
dubia spes
fructus.
Valentia.
Bañez.
Lorca.

Circa hanc conditionem dubitatur Primò, vtrum corripiendus sit peccans, quando dubium est an ipse hac ratione sit emendandus, ita vt vtraque pars sit ferē aequē probabilis.

Sed cum Valentia 2.2. disp. 3. q. 10. puncto 2. Bañez q. 33. ar. 2. dub. 4. concl. 2. Lorca disp. 44. n. 9. & comuniore sententia est hic distinguendum. Nam quādo ex mea correptione omnino credo nullum dampnum proximo causandum, aliudue notabile incommodum securum, teneor eum corripere, quod est probabile cum per hoc emendandum. Primò, quia quādo medicus corporalis putat medicinam profuturam, etsi hoc sit dubium, tenetur eam agro dare, modò sciat non posse obesse: ergo idem dicendū in medicina spirituali. Secundò, quia aliās vix vnquam teneor corripere peccantes, quia vix vnquam potest nobis aliquo modo certò constare illos nostra correptione emendandos.

93 Contrā verò si ferē aequē probabile sit meam correptionem obfuturam, ac profuturam; melius eam omitto: quia medicus imprudenter dat agro amaram medicinam, quando aequale est dubium an oberit aut proderit. & tunc ferē maius est periculum in huiusmodi correptione adhibenda, quā in omitti eā: quia si omittas, peccans solum in suo peccato continuando aut repetendo perseuerabit; si verò adhibeas, fortē multò grauiora prioribus adiunget.

94
In emendan-
do mox mori-
turus, vt si
mors ei instaret:
tunc enim quia
extremum imminet
periculum, non solum
aeterni supplicij,
sed etiam infinitorum
& grauissimorum
peccatorum, quā
talis damnatus tota
aeternitate committet,
extrema etiam tentanda
sunt: sicut etiam agro
prudenter datur pericu-
losa medicina cum aliqua
spe salutis, quando ali-
quā eius desperata est
salus. Ita Adrian. in 4. tract.
de correptione fraterna, §. Quoad 2. partem. &
Bañez supra concl. 3.

Excipe casum, quo peccans cessante correptione omnino crederetur in peccato suo moriturus, vt si mors ei instaret: tunc enim quia extremum imminet periculum, non solum aeterni supplicij, sed etiam infinitorum & grauissimorum peccatorum, quā talis damnatus tota aeternitate committet, extrema etiam tentanda sunt: sicut etiam agro prudenter datur periculosa medicina cum aliqua spe salutis, quando aliā eius desperata est salus. Ita Adrian. in 4. tract. de correptione fraterna, §. Quoad 2. partem. & Bañez supra concl. 3.

Adrian.

Bañez.
95
Quid agen-
dum quādo
correptio
initio oberit,
& postea
proderit.

Dubitatur Secundò, quando correptio putatur initio quidem obfuturam, quia peccans ex ea accipiet occasionem indignationis, & iniurias in corripientem ingerendi, aliāue peccata committendi: putatur tamen postea sedata iam ira profuturam, vtrum tunc sit adhibenda.

Adrian.

Valentia.

D. Thom.

Adrianus supra videtur absolute docere, ralem esse corripendum, quem sequitur Valentia hic q. 10. puncto 2. §. Quarta circumstantia. vers. Est autem haec. Quibus videtur fauere D. Thom. in 4. dist. 19. q. 2. a. 2. quaestione 1. ad 5. Et videtur probari, quia minus malum est fratrem

Coninck de act. supernat.

iam aliqua peccata committere, & postea omnino emendari, quā ipsi pergere in suis peccatis haerere.

Lorca verò hic disp. 44. n. 11. docet, Primò, considerandum esse an sit certa omnino spes futurae emendationis; deinde quanto correptus fiet in praesenti deterior, vt si putetur blasphematurus Deum, aut aliquem occisurus, aut simile graue peccatum commissurus: & tunc credit abstinendum correptione. Secus si solum leue aliquod peccatum putetur commissurus.

Idem docet Bañez 2.2. quaest. 33. ar. 6. concl. 5. (quem Lorca male citat pro sententia Adrian) imò putat priorem partem illius assertionis esse veram, etiam si peccans crederetur periculismodi correptionem certò emendandus & saluandus, & sine ea certò damnandus. Quod probat, quia mihi hic & nunc in iombis Dei honorem, & proximi vitam defendere, & impedire blasphemiam ac homicidium, prout potero, & diu post futura relinquere diuinā prouidentia.

Sed etsi haec vltima possint probabiliter dici, quando correptus ratione mea correptionis omnino creditur aliquem occisurus (quia sicut non teneor eum corripere cum periculo vitae meae, vt infra in 5. conditione ostendem, ita nec teneor eum corripere cum periculo vitae proximi; tamen quando solum creditur blasphematurus, aut simile peccatum commissurus, quo non sit ita grauitur nociturus innocenti, aut bono communi, credo omnino dicendum, talem corripendum esse, si planè credatur posita correptione tandem aliquando emendandus & saluandus, & aliās damnandus. Et in hoc casu puto intelligendos D. Thomam, Adrianum & Valentiam supra citatos.

Probat clarè, quia ex duobus malis semper eligendum est minus, quando vtrumque nequit vitari, praesertim si vtrumque imminet iisdem personis: atque tam respectu Dei, quā respectu ipsius corripiendi, minus est malum hūc aliquot eiusmodi peccata, licet grauiā & Dei honori directè repugnantia, committere, quā ipsum in aeternum damnari: ergo illud praehoc est eligendum. Minor respectu corripiendi est clara, quia apertissimum est tali homini esse melius post eiusmodi peccata commissā emendatum saluari, quā sine ijs in prioribus suis peccatis haerentem perpetuo damnari, & in inferno infinita odia Dei, blasphemias, aliāque peccata, illis quā hic creditur commissurus, grauiora, magisque diuino honori repugnantia committere. Ex quo patet dictam minorem etiam esse veram, respiciendo illud vtrumque malum praecise vt repugnat honoris ac venerationi Deo debitis; quibus minus repugnat hominem dicere aliquot blasphemias, aut odia Dei elicere, & de his postea dolere, atque ita saluatam in aeternum Deum laudare; quā sine vlla poenitentia in prioribus peccatis morientem, aeternum Deum odisse ac blasphemare.

Ad argumentū Bañez, Respondeo me nō magis obligari impedire peccata repugnantia Dei honori mox futura, quā futura post multos

Ccc 3 annos,

96
Lorca.

97
Bañez.
Lorca.

98

Non teneor
alium corri-
pere cum pe-
riculo vitae
proximi.

D. Thom.
Adrian.
Valentia.

99

100

annos, si æqualiter constet ea futura nisi impediam, & æqualiter sit in meapoteestate utraque impedire. Quod tamen credo humanitus & moraliter loquendo contingere non posse.

101
Diversitas
inter pecca-
ta nociva
proximo, &
aduersantia
soli honori
Dei.

Vbi Nota, quod ad rem præsentem attinet, longè esse aliam rationem peccatorum, quibus aut bono communi aut proximo grauitè nocetur, eum occidendo aut mutilando, &c. aliam verò peccatorum quibus diuinus honor etiam directè læditur, sine læsione proximi: nam per hæc non infertur Deo verè à parte rei damnum; & iniuria, quæ ei fit, per penitentiam quatenus hæc nititur meritis Christi, & ab ijs vim accipit, aliquantulum reparatur. Et in casu præsentis difficultatis eius permissio abunde compensatur euitatione infinitorum peccatorum, quæ talis aliàs in inferno committeret. Secus est de damno proximo illato, quod à parte rei verè ipsi grauissimè nocet, & est irreparabile. quare caritas ipsius postulat ut potius permittam alterum in suis peccatis hære, ex quibus si vellet posset surgere, quàm huic sciens dem occasionem illum certò occidendi.

102

Nec refert quòd Dei honor alterius perseueratione in peccatis, & blasphemijs quas in inferno committit, grauitè sit lædendus; quia cum Deus hinc nullum à parte rei damnum patiatur, illa quæ facillè si vellet impediret, nō vult me obligare ut cum tanto proximi damno ea impediam. Secus fortè esset quādo proximo solum immineret periculum fortunarum, præsertim si non esset tale, quo aliquis nobilis aut persona honesto inter suos loco esset ad summam paupertatem redigenda: qualia pericula respectu patientis ferè æquantur periculo vitæ: ut ostendi disp. 27. n. 135.

103

Quod autem dixi de casu quo alter ex mea correptione esset accepturus occasionem grauitè nocendi proximo in vita aut corpore, idem credo dicendum quando ipse crederetur ea occasione alium & præsertim plures omnino inducturus in hæresin aut in alia grauiora peccata, cum præsentis periculo damnationis ipsorum. Nec enim ut alterum sponte ad damnationem pergentem eripiam, debeo aliquid facere, quod scio alijs futurum occasionem perditionis, quantumvis hoc contra meam intentionem futurum sit.

104

Hactenus hæc speculatiuè & fingendo casus metaphysicos, aut fortè impossibiles, disputavi, ut clariùs ex ijs colligi posset quid ordo caritatis postulet.

Bañez.

Quòd si agamus de praxi, puro verissimum esse, quod docet Bañez supra concl. 1. scilicet quoties valdè probabiliter creditur proximus ex mea correptione hinc & nunc non emendandus, sed sumpturus occasionem peccandi (excipio casum allatum n. 94. de quo hinc non agitur) me communiter, & ut puto, moraliter loquendo, semper, teneri abstinere à correptione. Quia humano modo loquendo, & abstrahendo à diuina reuelatione, nequit contingere, ut sciam peccantem mea correptione pro præsentis tempore futurum peiorem, siue excitandum ad grauius peccandum, & tamen postea per eam emendandum: quia etsi prius sæpè ex eius na-

turali conditione, & præsentis constitutione moraliter certò possum conijcere; nullo tamen argumento possum conijcere secundū, saltem in eo casu, quo mea correptio hinc & nunc adhibita ei ad emendationem est necessaria.

Quod addo, quia sunt aliqui eius naturæ, ut quidem subito ex aliqua re commoueantur ad indignationem, & postea ad se reuerſi statim de suis factis doleant. Quos probabiliter possum conijcere initio mea monitione turbandos, & postea sedata passione compungendos; sed his longè vtilius est si correptio differatur, donec sedata passione putentur illius futuri capaces: atque ita pro tempore quo peccant correptioni non est necessaria, sed noxia. Nec refert quòd credas te postea non habiturum occasionem eos admonendi: quia si sint talis naturæ, ut post peccatum facillè ad sui considerationem reuertantur, omnino credibile est eos alia occasione facillè ex peccato resurgendos. Nec vilo argumento possum probabiliter colligere eos sine mea correptione grauius in posterum peccaturos, quàm peccabunt si cum dictis circumstantiis eos corripiam. Multò minus possum vilo modo probabiliter conijcere, eos sine mea correptione esse damnandos, & ea adhibita saluandos, prout in dictis casibus supponitur.

Quæ hactenus de spe emendationis ipsius corripiendi, ut teneam eum corripere prærequisita dixi, intelligenda sunt de correptione merè fraterna qua frater fratrem ob eius præcisè bonum tenetur corripere: nam in alijs correptionibus hæc sæpè patiuntur exceptionem. Primò, in correptione iudiciali, quæ assumitur ut peccata delinquentis puniantur, non tam ob huius bonum, quàm ob bonum publicum, cui expedit peccata puniri, ut alij ab ijs deterreantur: adeoque hæc correptio à Superioribus, ad quos solos pertinet, sæpè necessariò assumitur, quantumvis sciant corripiendum per eam nullo modo emendandum, sed grauius peccaturum: quia ipsi magis debent curare bonum commune, quàm vnus particularis, præsertim cum hic sua malitia sit causa cur illa correptio ipsi non proficiat.

Huc etiam referri potest illa correptio, quæ quandoque tenentur uti etiam non Superiores, quantumvis non sperent emendationem corripiendi, sed credant hunc ob eam grauius peccaturum: quando nimirum illa est necessaria ut Dei iniuria, pusillorum scandalum, aliorum peruersio, aut graue innocentis damnum impediatur. Vnde hæc correptio propriè assumitur, non ad emendationem aut punitionem delinquentis, (prout assumuntur fraterna & iudicialis) sed ad defensionem innocentis, & ad diuersa mala impedienda.

Hinc quando audio aliquem coram alijs laudantem hæresin, aut eleuantem rationes quibus nostra fides probatur, aut dicentem, aut exerceant turpia cum periculo ne illi peruerſantur; teneor eum reprehendere, quantumvis credam eum ideo secundum se peiorem futurum: modò sit spes impediendi aliorum peruersionem.

Item

Item si audiam aliquem coram alijs viro honesto grauius detrahentem, teneor eum corripere, modò sperem hac ratione impedire ne alij ipsi credant; quantumvis credam ipsum ideo grauius peccaturum.

Item si audiam aliquem coram alijs blasphemiam, si sine notabili incommodo possim, teneor eum corripere; etsi desperem eius emendationem; quia hac ratione quodammodo Deo suum honorem restituo. Ad hoc tamen non video deor teneri, quando alter ideo esset grauius blasphematurus; quia tunc mea correptione non cederet in Dei maiorem honorem, nisi forte esset necessaria ad impediendum aliorum scandalum.

109
Correptione
defensiu.

Ex his patet, hanc correptionem esse propriè defensiuam innocentis iniuriam patientis, aut graue periculum incurrentis, & similem ei actioni, qua defendo vitam innocentis ab iniusto inuatore: quod vtendo moderamine inculpatæ tutelæ licet efacio cum inuastoris interitu; vt cum communiore sententia docet Lessius de Iustitia c. 9. dub. 13.

Lessius.

110
Correptione
paterna quæ
adque adhibenda
sine spe emendationis.
Ezech. 33.

Secundò, dicta patiuntur exceptionem in correptione paterna, quæ etsi præcipuè assumatur vt correptus corrigatur; tamen Superior tenetur ea quandoque vri, etsi desperet peccantis emendationem; vt colligitur apertè ex Ezech. 33. vbi cum Dominus constituisset Ezechielem speculatorem (quales sunt Superiores respectu inferiorum) ait illi: Si me dicente ad impium, Impie morte morieris; non fueris locutus vt se custodiat impius a via sua: ipse impius in iniquitate sua morietur, sanguinem autem eius de manu tua requiram. Vbi Deus apertè docet, se repetiturum mortem subditi pereuntis de manu Superioris, si hic videns eum peccantem non corripuerit: idque etiam eo casu quo hic eius correptione non fuerat emendandus; vt colligitur ex sequentibus: nam subditur speculatorem fore innoxium si corripuerit peccantem, & hic se non emendauerit. vnde patet priora intelligenda esse etiam in casu, quo scitur correptum non emendandum. præsertim cum Ezechiel ibi iubeatur corripere Iudæos, quos satis sciebat non conuertendos.

111

Quod autem Superior ad illud eo casu teneatur etiam præcisè ex obligatione erga corripiendum, patet, quia ibi dicitur aliàs sanguinem non correpti pereuntis, & non solum aliorum quos ipse scandalizauerit, de manu Superioris requirendum. Et ita hunc locum apertè intellexit D. Hieronymus in commentarijs in Ezechielem. vbi eum explicans ait: Non respondemus, Quid prodest docere, si nolit auditor facere quod doceris: vnusquisque enim ex suo animo & officio iudicabitur; tu, si locutus non fueris, ille, si audire contempserit.

Hieron.

112
Hieron.

Hortum ratio est Primò, quam insinuat Scriptura & S. Hieronymus; scilicet quia hoc spectat ad officium Superioris, qui ideo à Deo speculator constitutus est vt peccantes corripiat, cui satisfacere tenetur. Secundò, quia aliàs Superior non corripiens subditum coram se peccantem censetur in huius peccatum consentire, aut saltem timere peccantem, ideoque à repre-

hensione cessare: atque ita subditus in malitia confirmabitur, & Superiorem contemnet; quem putabit aut approbare suum peccatum, aut saltem timidum esse, & audacibus non audere resistere: atque ita sublato timoris freno liberrimè peccabit. Quod si subditus putaretur non solum non emendandus correptione, sed eius occasione grauius peccaturus, prudenter dispiciendum est, vtrum maiora mala timeantur ex correptione, quam ex eius omissione: & tunc faciendum est id quod prudens caritas suadet. Inuenit etiam quandoque subditum ex graui passione peccantem non statim corripere, sed expectare donec illa transferat.

Quid agendum Superi-
ori, quando
subditus
creditor oc-
casione cor-
reptionis
grauius pec-
caturus.

113

Quando autem ex omissione correptionis timeretur aliorum scandalum (quod facile contingeret quando peccatum est publicum, & correptione non solum differretur in commodius tempus, sed omnino omitteretur) tunc ceteris paribus illius vitandi maior habenda est ratio, quam ipsius corripiendi; præstat enim hunc solum peccare, quam multos cum eo. Hinc etiam concionatores tenentur publica peccata, aut quæ sciuntur in ijs locis crebro fieri, publicè reprehendere, etsi ea committentes credantur non emendandi: nisi forte grauiora mala timeantur; vt ferè accidit quando Superiorum peccata publicè reprehenduntur. vide dicta num. 55.

114

Tertiò, casus allati n. 96. & 97. quos n. 104. dixi respectu correptionis fraternelæ non habere locum in praxi; facilius in hac paterna correptione, saltem aliqua ex parte, possent habere locum; præsertim quando Superior peccantem non solum verbis corripere, sed non obedientem etiam carcere alijsque pœnis coerceret, aut priuaret officio, quod ei erat occasio peccandi. Quod sæpè etiam spectando præcisè emendationem subditi prudenter facit, etiam eo casu, quo scit subditum per hoc initio grauius exasperandum, & aliqua etiam grauiora peccata commissurum; quia probabiliter poterit conijcere ipsum tandem pœnis frangendum, & ad cor rediturum, iuxta illud vulgare, Vexatio dat intellectum. & illud psalm. 82. Imple facies eorum ignominia, & quærent nomen tuum Domine. Peccanti autem multò melius est initio paululum turbari, atque ita aliqua peccata committere, & postea perfectè emendari, quam perpetuò in ijsdem peccatis hære. Alia est ratio non Superiorum, qui dictam potestatem non habent.

Psalm. 82.

115

Tertiò, vt teneat fratrem peccantem corripere, requiritur, vt hoc sit hic & nunc necessarium ad eius emendationem. Vt contingit quando nisi eum corripiam creditor numquam emendandus, aut nimis diu in peccato hæsurus, aut sæpè idem repetiturus, aut alia eius occasione facturus. Si enim sit omnino probabile ipsum aut per se, aut per aliorum correptionem emendandum, sine periculo vterius ob meam omissionem peccandi, non est in necessitate respectu mei: atque ita non obligor, saltem grauius, ei dare eleemosynam spiritualem. Sicut proximo patienti necessitatem corporalem non teneor dare eleemosynam, quando ipse per se potest sibi necessaria acquirere, aut alij credun-

Non teneor
corrigere
peccantem
alia ratione
emendandæ.

tur sufficienter ea subministrari. Non sufficit tamen quod adint alij, qui possint, aut etiam magis quam ego teneatur talem ex corporali aut spiritali necessitate eripere, nisi omnino probabiliter credam eos hoc facturos: nam alias sicut quod illi hoc possint & teneatur facere, non iuvat indigere, nisi id de facto faciant; ita non soluit me ab obligatione, nisi ego merito credam eos hoc facturos.

116 *An teneatur alium corripere quando abest periculum relapsus.*
Præcipua hic est difficultas, utrum teneatur corripere fratrem peccantem, quando credo eum alias diu mansurum in peccato commissio, etsi nullum sit notabile periculum, ne ob meam omissionem in alia peccata incidat, aut in iam commissio moriatur. Quam difficultatem alij ita proponunt.

Adrian.
Utum materia correptionis fraternæ sit peccatum omnino actu præteritum, quod adhuc manet reatu sine periculo relapsus. *Adrian.* in 4. tractatu de correptione fratrum. §. *Secunda propositio.* & quidam alij docent, nos in tali casu teneri corripere proximum, quia esse in peccato mortali habituali est gravis miseria, ex qua teneor proximum eripere, cum facile possum.

117 Sed omnino dicendum est, me eo casu ob peccatum actu omnino præteritum non obligari saltem grauitur corripere proximum, nisi sit morale periculum, ne alias non resurgat ex eo, quando ad hoc sub peccato mortali obligabitur, v.g. quando instabit periculum mortis, aut virgebit præceptum confitendi aut communnicandi, &c. Ita Angelus v. *Correctio fraterna.* n. 1. Siluester ibidem q. 1. Lorca hic disp. 41. nu. 13. Turrian. disp. 86. dub. 2. & passim alij.

Angelus. Siluester. Lorca. Turrian.
Probat, quia ego non magis obligor ut procurem emendationem proximi, quam ipse obligatur procurare suam: atqui, ut cum alijs ostendi tom. 2. de Sacram. disp. 3. dub. 3. ipse dicto casu medio illo tempore non tenetur sub mortali resurgere à peccato: ergo ne ego grauitur obligor per correptionem procurare ut resurgat.

118 Confirmatur, quia si sine contemptu sacramentum, aut aliquo alio sine grauitur malo, suaderem existenti in peccato mortali ne confiteretur, antequam ad hoc præcepto naturæ, aut positio Dei vel Ecclesiæ teneretur, non peccarem mortaliter, etsi omnino crederem eum ante confessionem non iustificandum: ergo non pecco mortaliter si ex negligentia omitto eum monere ut prius confiteatur: quia minus peccat non suadens emendationem, quam eam dissuadens.

Antecedens probatur, quia per se loquendo, & abstrahendo à malo fine, ac similibus circumstantijs, non est peccatum mortale suadere alicui id quod potest sine peccato mortali facere: atqui talis sine peccato mortali potest tam diu abstinere à confessione: ergo sine mortali potero hoc ei suadere.

119 Dices Primò, Per eleemosynam corporalem sapè teneor eripere proximum ex aliqua miseria corporali, ex qua non tenetur seipsum eripere: ergo similiter potero teneri eum eripere ex dicta miseria spiritali, etsi non teneatur seipsum ex ea eripere. Respondeo, negando conse-

quentiam: quia dicta miseria spiritalis est patienti voluntaria, nam potest se ex ea eripere, si velit: corporalis verò est ei inuoluntaria, nec potest se ea liberare, ideoque caritas exigit ut eum iuuet. Quod si posset se ex hac quando veller facile & sine maioris boni damno sine mea opera liberare, non tenerer eum iuare. Quare quantum hoc exemplum facit ad rem, nostram potius sententiam probat quam contrariam, scilicet me non teneri proximum liberare ex aliqua miseria spiritali, nisi ipse aut nequeat seipsum ea liberare, aut seclusa omni ignorantia obligetur se ab ea liberare: quia nulla alia potest adferri ratio, cur ad hoc obliger. In præfenti autem casu sine mea monitione potest se facile à peccato liberare, si velit; nec tamen ad hoc intra dictum tempus grauitur obligatur.

Dices Secundò, esse diuersam rationem proximi existentis in peccato & mei; nã ipse semper quando vult, poterit habere occasionem resurgendi à peccato per penitentiam; potest autem facile contingere, ut, nisi eum iam moneam ut resurgat, postea non sim habiturus occasionem eum monendi: ergo obligor eum statim monere, ne forte postea eam occasionem non habeam. Respondeo negando consequentiam. Quia, ut teneat existentem in peccato iam monere ut resurgat, non sufficit quod credam me alias non habiturum commoditatem eum monendi: sed requiritur ut etiam credam eum sine mea monitione non acturum penitentiam, quando ad hoc tenebitur; alias si credatur tunc acturus penitentiam, non est in necessitate respectu mea monitionis. Quod si tamen eo casu omnino crederem eum alias non acturum penitentiam, dum ad hoc tenebitur, aut in peccato moriturum, tenerer eum statim monere ut legitime peniteat. Sed hoc vix potest contingere nisi instante periculo vitæ, aut illo suscipiente periculosam peregrinationem, aut cum videam illum sine confessione circa tempus paschæ parare iter ad locum ubi non poterit confiteri: aut in similibus casibus, in quibus fateor me teneri eum statim monere. sed tunc etiam semper est periculum, ne non monitus in peccatum mortale aut damnationem incidat.

Ex quibus patet, peccatum præteritum proximi esse propriè materiam correptionis, iuxta dicta nu. 36. tamen, præsertim extra periculum mortis, solum peccatum impendens esse causam cur teneatur fratrem ob peccatum actu omnino præteritum corripere.

Quartò, requiritur temporis ac loci opportunitas: quæ diligenter captanda est, ut cum fratre peccantem corripiamus. Nam correptio, quæ vno loco aut tempore adhibita esset venenum, alias esset optima medicina. Vnde Sapientis Proverb. 25. ait: *Mala aurum in lectis argenteis, qui loquitur verbum in tempore suo.* Hinc sapè contingit quod proximus non sit corripiendus statim ac peccauit, aut quamdiu passio adhuc durat, aut alijs præsentibus: sed postea secretò quando ad hoc erit melius dispositus; alias verò statim ac coram alijs erit corripiendus, ut confundatur, & ita ipsum sui peccati pudeat, illud-
que

que postea fugiat: præsertim quando corripiens est eius Superior, aut quando aliàs esset futurum scandalum. Quia in re natura corripiendi aliàq; circumstantià spectanda sunt.

123 Dices, Hæc cōditio continetur sub secunda, nam tunc semper est opportunitas corripiendi peccantem, quando inde speratur fructus; & hæc deest quando non speratur fructus: ergo hæc cōditio non debet distinguī à secunda, nec separatim explicari.

Respondeo, nego antecedens; nam sæpè potest contingere ut sperem fructum, si iam corripiam; maiorem tamen & certius eum sperem, si paulò post id faciam: quo casu prius tempus non erit opportunum correptioni, quantumvis ex ea speretur fructus; ideo quæ secundum erit expectandum. Adde, etsi hæc cōditio includeretur in priore, posset tamen atque adeò debere maioris claritatis gratia separatim explicari.

124 Quintò, extra extremam fratris necessitatem vt obliget eum peccantem corripere, requiritur vt id possim facere sine graui periculo vitæ, famæ aut etiam fortunarum. Ita Nauarr. cap. 24. n. 12. Valentia 2. 2. disp. 3. q. 10. puncto 2. §. Tertia sententia est media. Lorca sect. 3. disp. 45. num. 7. & alij plures, quos illi citant. & est aperte ipsius S. Augustini lib. 1. de Ciuit. cap. 9. vbi docet, eos, qui ob similem metum desinunt corripere peccantes, etiam eo casu quo sperant aliquos sua correptione emendandos, non peccare damnablem: quamvis insinuet eos quandoque peccare venialiter. quod facile potest intelligi de casu, quo ipsi illa mala minus prudenter timent, aut quando mala quæ timentur non sunt ita graua: nam de eiusmodi etiam timore ibi aperte loquitur. Probatur, quia extra casum extremæ necessitatis non teneor cum tanto meo damno proximi salutem procurare: vt fusè ostendi disp. 25. num. 96. Secus est in casu extremæ necessitatis salutis spiritualis ipsius, vt ostendi ibidem n. 86. vbi in sequentibus etiam explicui quando proximus dicatur esse in extrema necessitate spirituali.

125 Dixi, me aliàs non teneri corripere fratrem, quia hac in re non est eadem ratio Superiorum respectu subditorum, quibus graui necessitate laborantibus tenentur etiam cum graui suo periculo succurrere: vt ostendi disp. 25. num. 101. Quod etiam indicat S. Augustinus suprà vbi ait: *Quia in re* (scilicet in correptione proximi peccantis) *non vtrique parem, sed longè grauiorem habent causam* (id est obligationem) *quibus per Prophetam dicitur, Ille quidem in peccato suo morietur; sanguinem autem eius de manu speculatoris requirā.* Ad hoc enim speculatores, id est populorum præpositi, constituti sunt in Ecclesijs, vt non parcant obiurgando peccata. Agit autem ibi de grauitate peccati, quod committunt ij qui ob timorem alicuius grauioris mali sibi inde imminentis desinunt corripere peccantes.

Superioris fæpe etiam cū graui suo incommodo tenetur subditos corripere. Ex quibus patet, Prælatos, quando speratur fructus, etiam cum notabili suo periculo, teneri corripere subditorum vitia, ob quæ hi sunt in graui necessitate, vt si aliàs credantur omnino damnandi, præsertim si non peccent ex mera

malitia: & maxime quando communitas putaretur illis inficienda esse.

126 Imò in eiusmodi casibus etiam priuatus tenetur alios corripere cum periculo notabilis alicuius incommodi, non tamen ita graui, nisi forte aliàs communitas crederetur magna ex parte corrumpenda aliqua hæresi, aut etiam alijs grauib; vitijs, ob quæ multi putarentur damnandi; quæ etiam priuati sæpè cum periculo vitæ tenentur impedire. vide dicta disp. 25. n. 97. & 98.

In communibus verò necessitatibus priuatus tenetur corripere peccantem etiam cum aliquo suo incommodo, v.g. etsi credat se ideo deridendum, aut aliquas iniurias auditurum, aut aliquod odium non ita sibi noxiū subiturum. Ad id tamen non tenetur cum graui suo incommodo, nisi forte aliter omnino crederetur alius in peccato suo moriturus, & speraretur per correptionem emendandus. Sed hoc vix habet locum nisi in mox morituris: & sic intellige S. Thomam 2. 2. q. 33. a. 2. qui videtur docere, nos etiam cum graui nostro periculo teneri corripere proximum. In omnibus autem his casibus, quo spes profectus est minor, eo cum minore meo incommodo teneor alios corripere, & facilius excusor.

Ex quibus patet, priuatos non ita sæpè peccare, præsertim mortaliter, omissione correptionis fraternæ, quando ex aliquo timore humano eam omittunt: quia facile sibi persuadent, & quidem sæpè cum aliqua probabilitate, aut se nihil profecturos, aut alium sine sua opera emendandum. vt insinuat S. Thomas suprà ad 3. Nauarr. c. 24. n. 12. & S. August. sup. vbi docet, priuatos omittentes corripere peccantes, eo quod timeant eos offendere, temporaliter ideo, non autem æternū puniri. Loquitur autem, vt ex contextu patet, de casu in quo alij sunt in communi, non autem in valde graui necessitate correptionis.

D V B I V M VII.

Quam diligentiam teneamur adhibere vt reddamus nos aptos vt alios corrigamus?

D Vplex hîc potest esse difficultas. Prima, circa iustos, vt teneantur aliquando mutare statum, aut studere, vt possint esse apti vt alios corrigant. Secundo, circa peccatores, vt tunc singulari præcepto caritatis obligentur vitam emendare, vt proximum possint efficaciter corrigere.

128 CONCLUSIO I. Prælati similesque quibus ex officio incumbit procurare aliorum salutem, si rudes aut indocti sint, tenentur aut officium dimittere, si hoc in eorum sit potestate; aut quantam possunt diligentiam adhibere vt sint apti, qui pro officij exigentia concionando alicui ratione commissum sibi populum ad iustitiam erudiant, & à peccatis auocent. Ita expressè Trident. sess. 5. c. 2. & sess. 24. c. 4. de reform. Et per se patet, quia quisque tenetur se reddere aptum ad præstanda ea ad quæ ex officio obligatur: cum illi igitur ex officio obligentur procurare

126

Tenetur graua mala communitatis etiam cū periculo vitæ auertere.

D. Thom.

127 Priuati non ita sæpè peccant omissione correptionem.

D. Thomas. Nauarr. August.

Quidam doctores dicunt, quod in casu extremae necessitatis spiritualis, non tenetur corripere.

128

Trident.

rare